

Kysymyksiä ja vastauksia

TYTTÖJEN

SUKUELINTEN SILPOMISESTA

ihmisoikeusliitto
FÖRBUNDET FÖR MÄNSKLIGA RÄTTIGHETER

Mitä tyttöjen sukuelinten silpomisella tarkoitetaan?

Tyttöjen sukuelinten silpominen tarkoittaa kulttuurisista tai muista ei-hoidollisista syistä tehtäviä toimenpiteitä, joihin liittyy ulkoisten sukuelinten osittainen tai täydellinen poistaminen tai niiden vahingoittaminen jollain muulla tavalla. Silpominen on naisiin kohdistuvan väkivallan muoto ja ihmisoikeusloukkaus.

Tyttöjen sukuelinten silpomisessa on useita eri muotoja. Maailman terveysjärjestö WHO luokittelee silpomiset neljään pääryhmään:

Tyyppi 1. Klitoriksen ja/tai klitoriksen hupun osittainen tai täydellinen poistaminen.

Tyyppi 2 (excisio). Klitoriksen ja pienten häpyhuulien osittainen tai täydellinen poistaminen. Isot häpyhuulet saatetaan samalla typistää.

Tyyppi 3 (infibulaatio, faraoninen ympärileikkaus). Pienten ja/tai suurten häpyhuulten typistäminen ja typistettyjen häpyhuulten yhteen liittäminen niin, että virtsan ja kuukautisveren poistumiseksi jätetään vain pieni aukko. Klitoris saatetaan joko poistaa tai jättää emätinaukkoa kaventavan ”kannen” alle.

Tyyppi 4. Kaikki muut ei-hoidollisista syistä tehtävät, sukuelimiä vahingoittavat toimenpiteet. Näitä ovat esimerkiksi pistäminen, lävistäminen, viiltäminen, raapiminen ja kuumalla raudalla polttaminen.

Missä tyttöjen sukuelinten silpomista esiintyy ja kuinka yleistä se on?

Tyttöjen sukuelimiä silvotaan erityisesti monissa Afrikan maissa, mutta myös paikoin Lähi-idässä ja Aasiassa. Siirtolaisuuden myötä käytäntö on levinnyt myös maihin, joissa sitä ei ole aiemmin esiintynyt. Unicefin mukaan (2016) tyttöjen sukuelimiä silvotaan 30 maassa. Maailmassa on noin 200 miljoonaa toimenpiteen läpikäynyttä tyttöä ja naista. Euroopassakin heitä elää arviolta puoli miljoonaa, joista valtaosa on silvottu lähtömaissaan ennen Eurooppaan tuloa. Arviolta 3 miljoonaa tyttöä ja naista on vaarassa joutua silvotuksi vuosittain.

Yleisintä silpominen Somaliassa, Guineassa ja Djiboutissa, joissa yli 90 prosenttia tytöistä silvotaan. Ihmisoikeusliitto työskentelee Suomessa erityisesti somalitaustaisten sekä etiopialais- ja eritrealaistaustaisten parissa. Etiopiassa 83 prosenttia ja Eritreassa 74 prosenttia tytöistä silvotaan.

Missä iässä sukuelinten silpominen tehdään?

Tyttöjen sukuelinten silpomisikä vaihtelee eri alueilla ja yhteisöissä. Toimenpide voidaan tehdä jo vauvana, mutta useimmiten ennen 15 vuoden ikää. Se voidaan tehdä ennen avioliittoa, ensimmäisen raskauden aikana tai vasta synnytyksen jälkeen. Joissakin tapauksissa infibulaation läpikäyneelle naiselle tehdään sama toimenpide uudelleen synnytyksen jälkeen.

Mitä silpomisesta seuraa?

Sukuelinten silpomisella ei ole minkäänlaisia myönteisiä terveysvaikutuksia. Haittoja on sen sijaan useita. Seuraukset ja pitkäaikaiset vaikutukset riippuvat tehdyn toimenpiteen vakavuudesta ja olosuhteista. Välittömiä komplikaatioita voivat olla mm. verenvuoto, shokki, tulehdukset tai jopa kuolema. Pitkäaikaisia haittoja ovat esimerkiksi jatkuvat tulehdukset, virtsaamisongelmat, yhdyntäkivut, vaikeat synnytykset, lapsettomuus ja psyykkiset ongelmat.

Miksi sukuelinten silpomisen perinne elää?

Silpomisia perustellaan niitä harjoittavissa yhteisöissä muun muassa kulttuurisilla, uskonnollisilla, moraalisisilla, sosiaalisilla, taloudellisilla, seksuaalisilla sekä kauneuskäsityksiin ja puhtauteen liittyvillä syillä. Perustelut vaihtelevat maasta, alueesta ja kulttuurisesta taustasta riippuen. Silpomista pidetään esimerkiksi edellytyksenä avioliitolle tai naisen siveellisyydelle.

Myös se, ketkä yhteisöissä ovat vastuussa käytännön jatkamisesta, vaihtelee yhteisöittäin.

Kuuluuko tyttöjen sukuelinten silpominen johonkin uskontoon?

Ei. Sukuelinten silpominen on vuosituhansia vanha käytäntö, jota mikään uskonto ei vaadi. Sitä harjoitetaan maissa, joissa vallitsevana uskontona on joko islam tai kristinusko. Joskus islamiin kuitenkin vedotaan silpomisen perusteena.

Ympärileikkaus vai sukuelinten silpominen?

YK ja monet muut kansainväliset järjestöt käyttävät asiasta yleisimmin termiä *female genital mutilation* (FGM) tai *female genital mutilation and cutting* (FGM/C). Ihmisoikeusliitossa puhumme sekä tyttöjen sukuelinten silpomisesta että tyttöjen ympärileikkauksesta. Maahanmuuttajayhteisöjen parissa toimiessamme neutraalimpi ilmaus tyttöjen ympärileikkaus kunnioittaa perinteen läpikäyneitä ja on osoittautunut toimivaksi vaihtoehdoksi. Vaikuttamistyössä ja viranomaisyhteisöissä käytämme termiä tyttöjen sukuelinten silpominen.

Mikä on tilanne Suomessa?

Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) Maamu-tutkimuksen (2012) mukaan noin 70 prosenttia tutkimukseen osallistuneista somalialaistaisista ja 32 prosenttia kurditaisista naisista oli kokenut sukuelinten silpomisen. Kattavaa selvitystä aiheesta ei kuitenkaan ole. Suomessa asuu joka tapauksessa tuhansia toimenpiteen läpikäyneitä tyttöjä ja naisia. Niille naisille, joille on tehty infibulaatio, tehdään raskausaikana tai synnytyksen yhteydessä avausleikkaus, jossa ompeleet puretaan. Avausleikkaukseen pääsee halutesaan myös aikaisemmin.

Oikeudessa ei ole käsitelty tyttöjen sukuelinten silpomisia. Varmaa tietoa ilmiön esiintymisestä Suomessa ei ole.

Suomen lainsäädäntö ja kansainväliset ihmisoikeussopimukset

Suomessa tyttöjen sukuelinten silpomista ei ole erikseen kielletty lainsäädännössä, mutta rikoslain mukaan sellaista tutkittaisiin törkeänä pahoinpitelynä. Viranomaisilla on velvollisuus ilmoittaa tapauksista tai niiden epäilyistä lastensuojeluviranomaisille ja poliisille. Monissa muissa maissa, esimerkiksi Ruotsissa, Norjassa ja Tanskassa, silpominen on erikseen kielletty lainsäädännössä.

Suomessa toteutettiin vuosina 2012–2016 tyttöjen ja naisten ympärileikkaamisen estämisen toimintaohjelmaa. Se velvoitti viranomaiset huolehtimaan silpomisen läpikäyneiden tyttöjen ja naisten hyvinvoinnista muun muassa kouluttamalla sosiaali- ja terveydenhuoltoalan henkilöstöä. Se myös velvoitti ottamaan asian puheeksi sellaisten asiakkaiden kanssa, joita sukuelinten silpominen saattaa koskea.

Tyttöjen sukuelinten silpominen rikkoo monia kansainvälisiä ihmisoikeussopimuksia, kuten YK:n lapsen oikeuksien sopimusta, YK:n naisten kaikkinaisen syrjinnän vastaista CEDAW-sopimusta sekä Euroopan neuvoston Istanbulin sopimusta.

Mitä Ihmisoikeusliitto tekee silpomisen lopettamiseksi?

Silpomisen lopettamiseksi on tehty onnistunutta työtä maailmassa jo vuosia. Tämä edellyttää sekä silpomisen kieltämistä lainsäädännössä että asennemuutostyötä.

Ihmisoikeusliitto on tehnyt tyttöjen sukuelinten silpomisen vastaista työtä Suomessa vuodesta 2002 lähtien RAY:n eli nykyisen STEA:n rahoituksella. Teemme ennaltaehkäisevää asennemuutostyötä eri maahanmuuttajayhteisöjen parissa tiedottamalla silpomisen terveyshaitoista ja ihmisoikeusnäkökulmista sekä tuemme silpomisen kokeneita tarjoamalla vertaistukea ja ohjaamalla heitä hoitoon.

Asenteet silpomista kohtaan ovat muuttuneet kielteisemmiksi 15 vuoden aikana. Aihepiiri ei enää ole tabu. Nykyään valtaosa somalitaustaisista sekä miehistä että naisista vastustaa tyttöjen sukuelinten silpomista ja pyrkii vaikuttamaan asenteisiin myös lähtömaissa. Myös etiopialais- ja eritrealaistaustaisten parissa tekemämme työ on tuottanut hyviä tuloksia. Silpomisen vastaisen työn kautta toiminnassamme mukana olleet ovat kiinnostuneet myös laajemmin ihmisoikeuksista, naisten oikeuksista ja itsemääräämisoikeudesta. Onkin tärkeää jatkaa ennaltaehkäisevää työtä, jotta nykyinen asenneilmapiiri säilyisi.

Maahanmuuttajien parissa tekemämme työn lisäksi vaikutamme viranomaisiin, koulutamme sosiaali- ja terveysalan ammattilaisia, viranomaisia sekä opiskelijoita, jotta he pystyvät paremmin auttamaan toimenpiteen läpikäyneitä tyttöjä ja naisia sekä tunnistamaan silpomisen uhkan esimerkiksi turvapaikkapuhuttelussa. Perustamme FGM-verkoston kuuluu sosiaali- ja terveysministeriön, THL:n, Maahanmuuttoviraston, Poliisihallituksen, maahanmuuttopalveluiden sekä järjestöjen edustajia. Seuraamme myös kansainvälistä tilannetta ja kuulumme pohjoismaiseen Foko-verkoston ja EU-tason End FGM -verkoston.

Mistä lisätietoa aiheesta?

Ihmisoikeusliitto

<https://ihmisoikeusliitto.fi/toiminta/kokonainen/>

THL

<https://www.thl.fi/fi/web/seksuaali-ja-lisaantymisterveys/seksuaalisuus-ja-vakivalta/tyttojen-ja-naisten-ymparileikkausten-fgm-ehkaisy>

Euroopan tasa-arvoinstituutti EIGE

[http://eige.europa.eu/rdc/search?t=FGM&op=Search&f\[o\]=type%3Apublication](http://eige.europa.eu/rdc/search?t=FGM&op=Search&f[o]=type%3Apublication)

End FGM -verkosto

<http://www.endfgm.eu/>

Unicef

https://www.unicef.org/protection/57929_58002.html

